

DECRET 166/2002, de 24 de setembre, del Govern Valencià, pel qual es declara Bé d'Interés Cultural el Conjunt Històric de Sant Mateu. [2002/X10496]

Per mitjà de la Resolució de 12 de febrer de 1979, de la Direcció General del Patrimoni Artístic, Arxius i Museus del Ministeri de Cultura, es va acordar tindre per incoat expedient per a la declaració com Bé d'Interés Cultural del Conjunt Històric de Sant Mateu.

La Direcció General de Belles Arts, Arxius i Biblioteques, del Ministeri de Cultura, va sol·licitar informe de la Reial Acadèmia de Belles Arts de San Fernando, la qual va informar favorablement el 14 de gener de 1984, per mitjà de dictamen que obra per simple fotocòpia en l'expedient.

L'expedient en qüestió va ser remès per a la seua tramitació a la Generalitat Valenciana segons el que disposa el Reial Decret 3066/1983, de 13 d'octubre, sobre Traspàs de Funcions i Servicis de l'Estat a la Generalitat Valenciana en Matèria de Cultura, i en concret, a la Conselleria de Cultura, Educació i Ciència, d'acord amb el que preceptua el Decret 171/1983, de 29 de desembre, de la presidència de la Generalitat Valenciana.

DECRETO 166/2002, de 24 de septiembre, del Gobierno Valenciano, por el que se declara Bien de Interés Cultural el Conjunto Histórico de Sant Mateu. [2002/X10496]

Mediante la Resolució de 12 de febrero de 1979, de la Direcció General del Patrimonio Artístico, Archivos y Museos, del Ministerio de Cultura, se acordó tener por incoado expediente para la declaración como Bien de Interés Cultural del Conjunto Histórico de Sant Mateu.

La Dirección General de Bellas Artes, Archivos y Bibliotecas, del Ministerio de Cultura, solicitó informe de la Real Academia de Bellas Artes de San Fernando, la cual informó favorablemente el 14 de enero de 1984, mediante dictamen que obra por simple fotocopia en el expediente.

El expediente en cuestión fue remitido para su tramitación a la Generalitat Valenciana según lo dispuesto en el Real Decreto 3.066/1983, de 13 de octubre, sobre Traspaso de Funciones y Servicios del Estado a la Generalitat Valenciana en Materia de Cultura, y en concreto, a la Conselleria de Cultura, Educación y Ciencia, con arreglo a lo preceptuado en el Decreto 171/1983, de 29 de diciembre, de la Presidencia de la Generalitat Valenciana.

El 12 de maig de 1997, la Direcció General de Patrimoni Artístic, de la Conselleria de Cultura, Educació i Ciència, oficia la Reial Acadèmia de Belles Arts de San Fernando als efectes que advere l'autenticitat del dit informe, certificant la seua conformitat amb la simple fotocòpia que obra en l'expedient administratiu, sense que per part de la Reial Acadèmia hi haja hagut cap manifestació respecte d'això.

Per mitjà de la Resolució de 23 de juny de 1997, de la Direcció General de Patrimoni Artístic, de la Conselleria de Cultura, Educació i Ciència, es va acordar continuar l'expedient incoat d'acord amb les disposicions vigents i obrir un període d'informació pública. La dita Resolució, a més, va ser exposada en el tauler d'anuncis de l'Ajuntament de Sant Mateu, a què es va concedir tràmit d'audiència, sense que s'aportaren al·legacions a l'expedient.

En virtut del que disposa l'apartat segon de la Resolució de 2 de març del 2000, de la Direcció General de Promoció Cultural i Patrimoni Artístic, per la qual s'establixen els requisits per a la revalidació d'informes i la resta de tràmits produïts en els procediments sobre declaració de Béns d'Interés Cultural incoats amb anterioritat a l'entrada en vigor de la Llei del Patrimoni Cultural Valencià, d'acord amb el que preveu la disposició transitòria primera d'esta llei, la Direcció General de Patrimoni Artístic va procedir a dictar Resolució de 25 de gener del 2002, per la qual es convalidava l'informe favorable a la declaració emés per la Reial Acadèmia de Belles Arts de San Fernando i s'acordava la continuació de l'expedient.

El 15 de maig del 2002, la Reial Acadèmia de Belles Arts de Sant Carles va emetre un informe favorable a la declaració de Bé d'Interés Cultural del Conjunt Històric de Sant Mateu.

Tenint en compte que l'article 31.5 de l'Estatut d'Autonomia de la Comunitat Valenciana, aprovat per la Llei Orgànica 5/1982, d'1 de juliol, estableix la competència exclusiva de la Comunitat Autònoma en matèria de patrimoni històric, artístic, monumental, arquitectònic, arqueològic i científic, i que l'article 26.2 de Llei 4/1998, d'11 de juny, del Patrimoni Cultural Valencià, disposa que la declaració d'un Bé d'Interés Cultural es farà per mitjà de decret del Govern Valencià, sense perjudi de les competències que l'article 6 de la Llei 16/1985, de 25 de juny, del Patrimoni Històric Espanyol, reserva a l'administració General de l'Estat, omplint els preceptius tràmits administratius, a proposta de la Conselleria d'Educació i Cultura i després de la deliberació del Govern Valencià, en la reunió del dia 24 de setembre de 2002,

DECRETE

Article 1

Declarar Bé d'Interés Cultural el Conjunt Històric de Sant Mateu.

Article 2

1. L'àrea afectada per la declaració de Bé d'Interés Cultural del Conjunt Històric de Sant Mateu queda definida en els annexos que s'adjunten, i que formen part del present decret. La documentació complementària obra en l'expedient de la seua raó.

2. L'entorn de protecció dels immobles compresos en el Conjunt Històric que gaudixen per ells mateixos de la consideració de Béns d'Interés Cultural, queda igualment definit en els annexos adjunts.

Article 3

Inscriure el Conjunt Històric de Sant Mateu, de conformitat amb el que disposa l'article 29.1 de la Llei 4/1998, d'11 de juny, del Patrimoni Cultural Valencià, en la secció 1^a de l'Inventari General del Patrimoni Cultural Valencià.

El 12 de mayo de 1997, la Dirección General de Patrimonio Artístico, de la Conselleria de Cultura, Educación y Ciencia, oficia a la Real Academia de Bellas Artes de San Fernando a los efectos de que advere la autenticidad de dicho informe, certificando su conformidad con la simple fotocopia que obra en el expediente administrativo, sin que por parte de la Real Academia haya habido manifestación alguna al respecto.

Mediante la Resolución de 23 de junio de 1997, de la Dirección General de Patrimonio Artístico, de la Conselleria de Cultura, Educación y Ciencia, se acordó continuar el expediente incoado de acuerdo con las disposiciones vigentes y abrir un periodo de información pública. Dicha Resolución, además, fue expuesta en el tablón de anuncios del Ayuntamiento de Sant Mateu, al que se concedió trámite de audiencia, sin que se aportaran alegaciones al expediente.

En virtud de lo dispuesto en el apartado segundo de la Resolución de 2 de marzo de 2000, de la Dirección General de Promoción Cultural y Patrimonio Artístico, por la que se establecen los requisitos para la convalidación de informes y demás trámites producidos en los procedimientos sobre declaración de Bienes de Interés Cultural incoados con anterioridad a la entrada en vigor de la Ley del Patrimonio Cultural Valenciano, de acuerdo con lo previsto en la disposición transitoria primera de dicha Ley, la Dirección General de Patrimonio Artístico procedió a dictar Resolución de 25 de enero de 2002, por la que se convalidaba el informe favorable a la declaración emitido por la Real Academia de Bellas Artes de San Fernando y se acordaba la continuación del expediente.

El 15 de mayo de 2002, la Real Academia de Bellas Artes de Sant Carles emitió informe favorable a la declaración de Bien de Interés Cultural del Conjunto Histórico de Sant Mateu.

Habida cuenta de que el artículo 31.5 del Estatuto de Autonomía de la Comunidad Valenciana, aprobado por la Ley Orgánica 5/1982, de 1 de julio, establece la competencia exclusiva de la Comunidad Autónoma en materia de patrimonio histórico, artístico, monumental, arquitectónico, arqueológico y científico, y que el artículo 26.2 de Ley 4/1998, de 11 de junio, del Patrimonio Cultural Valenciano, dispone que la declaración de un Bien de Interés Cultural se hará mediante Decreto del Gobierno Valenciano, sin perjuicio de las competencias que el artículo 6 de la Ley 16/1985, de 25 de junio, del Patrimonio Histórico Español, reserva a la administración General del Estado, cumplimentados los preceptivos trámites administrativos, a propuesta del conseller de Cultura y Educación y previa deliberación del Gobierno Valenciano, en la reunión del día 24 de septiembre de 2002,

DECRETO

Artículo 1

Declarar Bien de Interés Cultural el Conjunto Histórico de Sant Mateu.

Artículo 2

1. El área afectada por la declaración de Bien de Interés Cultural del Conjunto Histórico de Sant Mateu queda definida en los anexos que se adjuntan, y que forman parte del presente Decreto. La documentación complementaria obra en el expediente de su razón.

2. El entorno de protección de los inmuebles comprendidos en el Conjunto Histórico que gozan por sí mismos de la consideración de Bienes de Interés Cultural, queda igualmente definido en los anexos adjuntos.

Artículo 3

Inscribir el Conjunto Histórico de Sant Mateu, de conformidad con lo dispuesto en el artículo 29.1 de la Ley 4/1998, de 11 de junio, del Patrimonio Cultural Valenciano, en la Sección 1ª del Inventario General del Patrimonio Cultural Valenciano.

Article 4

En virtut del que estableix l'article 28.2.e) de la Llei del Patrimoni Cultural Valencià, els Béns de Rellevància Local mencionats en l'annex III del present decret hauran de ser inscrits en la secció 2ª de l'Inventari.

DISPOSICIÓ FINAL

El present decret es publicarà en el *Boletín Oficial del Estado* i entrarà en vigor l'endemà de la seua publicació en el *Diari Oficial de la Generalitat Valenciana*.

València, 24 de setembre de 2002

El president de la Generalitat Valenciana,
JOSÉ LUIS OLIVAS MARTÍNEZ

El conseller de Cultura i Educació,
MANUEL TARANCÓN FANDOS

ANNEX I

Dades sobre el bé objecte de la declaració

1. Denominació:

Conjunt Històric de Sant Mateu.

2. Localització:

- a) Comunitat Autònoma: Comunitat Valenciana
- b) Província: Castelló
- c) Municipi: Sant Mateu

3. Delimitació:

– Justificació de la delimitació:

Correspon bàsicament al perímetre de l'antiga vila gòtica, incloent-hi el palau dels Mestres de Montesa i l'antic convent de Dominics, situats en el raval de Sant Domènec, extramurs, ajustat a la trama urbanística actual. S'ha modificat la delimitació del Conjunt, proposada en la incoació del Conjunt Històric per la Resolució de 12 de febrer de 1979, de la Direcció General del Patrimoni Artístic, Arxius i Museus, a fi d'incorporar la totalitat de les illes de la vila gòtica i els espais on es van ubicar el palau dels Mestres de Montesa i el convent de Dominics, edificis de gran importància en la història medieval del Conjunt.

– Definició literal de la delimitació:

Origen: trobada entre els eixos dels carrers Tírig i Ildefons Aleu, punt A.

Sentit: horari.

Línia delimitadora: des de l'origen punt A, continua per l'eix del carrer del Maestrat fins a envoltar l'illa cadastral núm. 07352. Travessa l'illa núm. 08369 per la mitgera de les parcel·les 01 i 02. Continua per l'eix del riu de Palau, fins a girar per a creuar-lo i arribar al raval de Sant Domènec i introduir-se en l'illa cadastral núm. 11356, travessant la parcel·la núm. 12 per a continuar recorrent les posteriors de les parcel·les recaients a este carrer. Envolta les illes números 12356 i 12351 pels eixos dels carrers que les voregen. Torna a creuar el riu de Palau i continua per l'eix del carrer de Sant Isidre i després per l'eix del carrer del Beat Jacint. Envolta la plaça dels Llauradors i continua per l'eix del carrer Ildefons Aleu fins al punt d'origen.

4. Descripció:

Basada en l'obra de R. Rodríguez Culebras i en el Catàleg de Sant Mateu, ressenyats en la bibliografia:

“...vino que esta villa fue la mejor e mayor de la comarca.... E como el reverendísimo maestro de Montesa, señor de la mesa maestral vido el aventaje y mejoría que tenía la villa de Sant Mateo al castillo de Cervera por ser más apacible y graciosa de habitar. Mandó edificar un palacio y casa para aposiento del maestro”.

Artículo 4

En virtud de lo establecido en el artículo 28.2.e) de la Ley del Patrimonio Cultural Valenciano, los Bienes de Relevancia Local mencionados en el anexo III del presente Decreto deberán ser inscritos en la Sección 2ª del citado Inventario.

DISPOSICION FINAL

El presente decreto se publicará en el *Boletín Oficial del Estado* y entrará en vigor el día siguiente al de su publicación en el *Diari Oficial de la Generalitat Valenciana*.

Valencia, 24 de septiembre de 2002

El presidente de la Generalitat Valenciana,
JOSÉ LUIS OLIVAS MARTÍNEZ

El conseller de Cultura y Educación,
MANUEL TARANCÓN FANDOS

ANEXO I

Datos sobre el bien objeto de la declaración

1. Denominación:

Conjunto Histórico de Sant Mateu.

2. Localización:

- a) Comunidad autónoma: Comunidad Valenciana
- b) Provincia: Castellón
- c) Municipio: Sant Mateu

3. Delimitación:

– Justificación de la delimitación:

Corresponde básicamente al perímetro de la antigua villa gótica, incluyendo el Palacio de los Maestros de Montesa y el antiguo Convento de Dominicos, situados en el arrabal de Santo Domingo, extramuros, ajustado a la trama urbanística actual. Se ha modificado la delimitación del Conjunto, propuesta en la incoación del Conjunto Histórico por la Resolución de 12 de febrero de 1979, de la Dirección General del Patrimonio Artístico, Archivos y Museos, con el fin de incorporar la totalidad de las manzanas de la villa gótica y los espacios donde se ubicaron el Palacio de los Maestros de Montesa y el Convento de Dominicos, edificios de gran importancia en la historia medieval del Conjunto.

– Definición literal de la delimitación:

Origen: encuentro entre los ejes de las calles Tírig y Ildefonso Aleu, punto A.

Sentido: horario.

Línea delimitadora: desde el origen punto A, continúa por el eje de la calle del Maestrazgo hasta envolver la manzana catastral nº 07352. Atraviesa la manzana nº 08369 por la medianera de las parcelas 01 y 02. Continúa por el eje del Río de Palacio, hasta girar para cruzarlo y llegar al arrabal de Santo Domingo e introducirse en la manzana catastral nº 11356, atravesando la parcela nº 12 para continuar recorriendo las traseras de las parcelas recaentes a esta calle. Envuelve las manzanas números 12356 y 12351 por los ejes de las calles que las bordean. Vuelve a cruzar el Río de Palacio y continúa por el eje de la calle de San Isidro y luego por el eje de la calle del Beato Jacinto. Envuelve la plaza de los Labradores y continúa por el eje de la calle Ildefonso Aleu hasta el punto de origen.

4. Descripción:

Basada en la obra de R. Rodríguez Culebras y en el Catálogo de Sant Mateu, reseñados en la bibliografía:

“...vino que esta villa fue la mejor e mayor de la comarca.... E como el reverendísimo maestro de Montesa, señor de la mesa maestral vido el aventaje y mejoría que tenía la villa de Sant Mateo al castillo de Cervera por ser más apacible y graciosa de habitar. Mandó edificar un palacio y casa para aposiento del maestro”.

Martín de Viciana, 1563

La vila de Sant Mateu pertany a la comarca del baix Maestrat, al nord de la província de Castelló. Es troba en les proximitats del camí reial i de l'antiga via romana que discorria per l'interior i al llarg del Pla de l'Arc. Esta estratègica posició, l'abundància d'aigua, les seues fonts i la seua situació en un paratge pla i deliciós, l'ha fet exercir un paper importantíssim en la història de les comarques castellonenques, encara que la seua població mai va passar d'un discret número d'habitants.

Evolució històrica

Està documentalment provat que ja existia amb este nom anteriorment a la conquesta de Jaume I, residint allí un grup de mossàrabs. Va ser conquistada en 1233 i donada a l'Orde de Sant Joan de l'Hospital. Hugo de Folcaquer, Gran castellà d'Amposta, li va donar carta de població en 1237. Va estar regida de 1317 a 1319 per Jaume II i el 31 d'agost de 1319 en un acte solemne celebrat en l'església arxiprestal, es va incorporar a la acabada de crear Orde de Montesa.

Sant Mateu va ser escenari d'importants fets, entre els quals es troben la celebració de Corts, al llarg del segle XV, així com un congrés cristianorabínic i l'acte oficial de la fi del Cisma d'Occident, rebent la visita de Sant Vicent Ferrer i del Papa Luna. Va decaure profundament en el segle XVII, recuperant-se en la centúria següent. En 1900 tenia al voltant de 4.000 habitants, decreixent el seu número fins a comptar amb poc més de 2.000 habitants en dates recents.

Anàlisi i creixement urbà

L'estructura de Sant Mateu està configurada per la confluència de dos trames urbanes que s'originen en diferents períodes: el primitiu poblament amb la seua trama rectangular irrompuda per la plaça de l'església i l'expansió medieval amb estructura radial al voltant d'una plaça sorgida fora d'aquell. Esta passaria a ser des d'este moment el centre de la població.

El primitiu poblament

Sant Mateu es va originar, segons alguna hipòtesi, d'un primitiu nucli: "l'assut mossàrab", situat en la part alta de la població, en l'entorn de l'església de Sant Pere, al sud-oest de la vila actual. El desboscament del pla de Sant Pere en els anys 40 ens ha privat de la possibilitat d'un estudi arqueològic que ho confirmara.

Edat mitjana

Comença a cobrar una gran importància en el segle XIV com a cap del Maestrat i com a residència del Gran Mestre de Montesa. El seu traçat medieval és propi d'un focus urbà de pla i no de muntanya o castell, però molt distint en el seu traçat de les poblacions fundades després de la reconquesta en la zona litoral com va ser Benicarló, Castelló i Vila-real. En 1244 es concedix dia de mercat setmanal que se celebra en un camp al peu de la població al costat del riu. Este emplaçament va donar lloc a la plaça Major que, com se sap per documents, ja estava configurada en 1257 i que a ella requeia l'església i la casa del capellà. Això suposa que en finalitzar el segle XIV, el centre econòmic (mercat i fira) i el centre religiós (arxiprestal) s'havien desplaçat del nucli primitiu. Esta plaça, amb pintorescos porxos, es va convertir des de llavors i fins hui en el verdader eix de la vila. A pesar de la seua situació excèntrica, conflueixen a esta en forma radial set dels principals carrers. El carrer de la Cort (Ricardo Cerdá) serà el vincle d'unió entre el nou i el vell; el seu nom pareix indicar l'existència de l'ajuntament (Cort) en el període des de principis del segle XIV, fins a mitjans del XV, que passa a ocupar el palau denominat de la Cort nova en el carrer En Llor (Historiador Betí).

A mitjan segle XIV es van construir les muralles primitives: Aleu, en la seua Història de Sant Mateu, ens indica: "Des del principi de la seua fundació va ser rodejat Sant Mateu de forts murs i sis altes torres, però després de la guerra de Successió, en temps de Felip V, es van manar demolar les seues fortaleses". Parla, així mateix, de l'existència de huit portals. La torre palau del Mestre ja

Martín de Viciana, 1563

La villa de Sant Mateu pertenece a la comarca del Baix Maestrat, al norte de la provincia de Castellón. Se encuentra en las cercanías del camino real y de la antigua vía romana que discurría por el interior y a lo largo del Pla de l'Arc. Esta estratégica posición, la abundancia de agua, sus fuentes y su situación en un paraje llano y delicioso, le ha hecho desempeñar un papel importantísimo en la historia de las comarcas castellonenses, aún cuando su población nunca pasó de un discreto número de habitantes.

Evolució històrica

Está documentalment probado que ya existía con este nombre anteriormente a la conquista de Jaime I, residiendo allí un grupo de mozárabes. Fue conquistada en 1233 y donada a la Orden de San Juan del Hospital. Hugo de Folcaquer, Gran Castellán de Amposta, le dió carta de población en 1237. Estuvo regida de 1317 a 1319 por Jaime II y el 31 de agosto de 1319, en un acto solemne celebrado en la iglesia arxiprestal, se incorporó a la recién creada Orden de Montesa.

Sant Mateu fue escenario de importantes hechos, entre los cuales se encuentran la celebración de Cortes, a lo largo del siglo XV, así como un congreso cristiano-rabínico y el acto oficial del fin del Cisma de Occidente, recibiendo la visita de San Vicente Ferrer y del Papa Luna. Decayó profundamente en el siglo XVII, recuperándose en la siguiente centuria. En 1900 tenía alrededor de 4.000 habitantes, decreciendo su número hasta contar con poco más de 2.000 habitantes en fechas recientes.

Análisis y desarrollo urbano

La estructura de Sant Mateu está configurada por la confluencia de dos tramas urbanas que se originan en diferentes periodos: el primitivo poblamiento con su trama rectangular irrompida por la plaza de la iglesia y la expansión medieval con estructura radial entorno a una plaza surgida fuera de aquél. Ésta pasaría a ser desde este momento el centro de la población.

El primitivo poblamiento

Sant Mateu se originó, según algunas hipótesis, de un primitivo núcleo: "la zuda mozárabe", situada en la parte alta de la población, en el entorno de la iglesia de San Pedro, al sudoeste de la villa actual. El desmonte del llano de San Pedro en los años 40 nos ha privado de la posibilidad de un estudio arqueológico que lo confirmase.

Medievo

Empieza a cobrar una gran importancia en el siglo XIV como cabeza del Maestrazgo y como residencia del Gran Maestre de Montesa. Su traza medieval es propia de un foco urbano de llano y no de montaña o castillo, pero muy diverso en su trazado a las poblaciones fundadas después de la reconquista en la zona litoral como fue Benicarló, Castellón y Villarreal. En 1244 se concede día de mercado semanal que se celebra en un campo al pie de la población junto al río. Este emplazamiento dio lugar a la Plaza Mayor que, se sabe por documentos, ya estaba configurada en 1257 y a ella recaía la iglesia y la casa del rector. Lo que supone que al finalizar el siglo XIV, el centro económico (mercado y feria) y el centro religioso (Arciprestal) se habían desplazado del núcleo primitivo. Esta plaza, con pintorescos soportales, se convirtió desde entonces y hasta hoy en verdadero eje de la villa. A pesar de su situación excèntrica, confluyen a ella en forma radial siete de las principales calles. La calle de La Cort (Ricardo Cerdá) será el vínculo de unión entre lo nuevo y lo viejo; su nombre parece indicar la existencia del Ayuntamiento (Cort) en el periodo desde principios del siglo XIV, hasta mediados del XV, que pasa a ocupar el palacio denominado de la Cort Nova en la calle En Llor (Historiador Betí).

A mediados del siglo XIV se construyeron las murallas primitivas. Aleu, en su Historia de San Mateu, nos indica: "Desde el principio de su fundación fue rodeado Sant Mateu de fuertes muros y seis altas torres, pero después de la guerra de Sucesión, en tiempos de Felipe V, se mandó demoler sus fortalezas". Habla, asimismo, de la existencia de ocho portales. La torre palacio del Maestre ya

estava construïda en 1330, ja que en esta es va celebrar el primer capítol general de l'orde. Fortificada, estava situada a l'altre costat del riu. Al començament de segle quedaven encara restes de muralles i d'algunes de les seues cinc portes i torrasses. Actualment, només queda un llenç de muralla per la zona del "carrer dels Judeus" fins al pont que correspon al carrer i raval de Sant Domènec, que està sent objecte d'una important labor de restauració i recuperació ambiental.

Durant els segles XIV i XV es produïx un gran desenvolupament econòmic i d'intercanvi comercial amb la Toscana, motivat per la pujança de la ramaderia de llana i la indústria tèxtil consegüent, que fa que aparega una classe burgesa de mercaders enriquits que s'assenten en la vila. Esta màxima esplendor es reflectix en construccions que encara perduren: la nova seu de l'ajuntament, el palau Borrull, i altres diverses cases i palaus en els carrers Forn Vell, la Cort, Saragossa i Morella. Durant esta època Sant Mateu va tindre tallers propis de pintura, escultura i orfebreria.

Segle XVI

Es construïxen alguns dels exemplars d'arquitectura civil més notables i es transformen altres.

Segle XVII

Comença una decaiguda de la població influïda sobretot per les grans epidèmies que hi hagué, sent especialment rellevants les de 1648 i 1650, que s'afirma que només va deixar setanta cases habitades.

Segle XVIII

Sant Mateu es va vore implicat en la guerra de Successió, fruit de tot això va ser la demolició de les seues muralles. Es va promoure l'eixamplament de les vies públiques i la construcció d'alguns edificis notables, com l'església de les Agustines i el revestit de l'arxiprestal.

En l'aspecte de els seus carrers es nota l'aparició dels balcons com a element innovador, que se superposa, en moltes ocasions, a les traces gòtiques. La ciutat va haver de posseir ja en este temps l'envergadura actual, conservant els ravals extramurs, quasi desapareguts en este moment.

Segles XIX-XX

L'aparició del trànsit rodat i la condició de punt d'encreuament de Sant Mateu va suposar la demolició d'edificacions per a eixamplar els antics portals i la modificació i eixamplament dels antics ponts de la vila. En els anys 20 es lamentava l'historiador Betf de les destruccions o transformacions de l'arquitectura civil més notable.

Valors objecte de protecció de Sant Mateu

En l'actualitat, Sant Mateu posseïx un considerable número de valuosos edificis singulars tant religiosos com civils. Són nombrosíssimes les cases que posseïxen elements d'interés en fatxades i en interiors per tot el recinte urbà, a pesar de les transformacions sofertes i de la destrucció o danys d'estos elements escassament valorats, o no considerats com a obstacle per a l'evolució. Fatxades de pedra, finestres gòtiques i renaixentistes, portes dovellades, arcs gòtics i escarsers en interiors abunden per tota la vila.

Cap a la zona baixa, en els carrers radials a la Plaça Major i en algunes transversals, sense variar molt la tipologia de la resta, és on es troben les cases més grans i amb elements més notables i on s'ubiquen les cases senyoriales més altes i amb teulades i ràfols de fusta. Estes constituïxen un verdader exemple de carrers de l'edat mitjana i en elles es troben els exemples més destacats d'arquitectura civil.

La trama urbana medieval també és de gran interès, ja que reflectix l'evolució històrica de la vila.

estaba construida en 1330, ya que en ella se celebró el primer capítulo General de la Orden. Fortificada, estaba situada al otro lado del río. A comienzos de siglo quedaban aún restos de murallas y de algunas de sus cinco puertas y torreones. Actualmente, solamente queda un lienzo de muralla por la zona del "carrer dels Judeus" hasta el puente que corresponde a la calle y arrabal de Santo Domingo, que está siendo objeto de una importante labor de restauración y recuperación ambiental.

Durante los siglos XIV y XV se produce un gran desarrollo económico y de intercambio comercial con la Toscana, motivado por la pujanza de la ganadería lanar y la industria textil consiguiendo, que hace que aparezca una clase burguesa de mercaderes enriquecidos que se asientan en la villa. Este máximo esplendor se refleja en construcciones que aún perduran: la nueva sede del Ayuntamiento, el palacio Borrull, y otras varias casas y palacios en las calles Forn Vell, La Cort, Zaragoza y Morella. Durante esta época tuvo Sant Mateu talleres propios de pintura, escultura y orfebrería.

Siglo XVI

Se construyen algunos de los ejemplares de arquitectura civil más notables y se transforman otros.

Siglo XVII

Comienza una decaída de la población influida sobre todo por las grandes epidemias que se sufrieron, siendo de especial relevancia las de 1648 y 1650, que se afirma que sólo dejó setenta casas habitadas.

Siglo XVIII

Sant Mateu se vio implicado en la guerra de Sucesión, fruto de lo cual fue la demolición de sus murallas. Se promovió el ensanchamiento de las vías públicas y la construcción de algunos edificios notables, como la iglesia de las Agustinas y el revestido de la Arciprestal.

En el aspecto de sus calles se nota la aparición de los balcones como elemento innovador, que se superpone, en muchas ocasiones, a las trazas góticas. La ciudad debió poseer ya en este tiempo la envergadura actual, conservando los arrabales extramuros, casi desaparecidos en este momento.

Siglos XIX-XX

La aparición del tráfico rodado y la condición de punto de cruce de Sant Mateu supuso la demolición de edificaciones para ensanchar los antiguos portales y la modificación y ensanchamiento de los antiguos puentes de la villa. En los años 20 se lamentaba el historiador Betf de las destrucciones o transformaciones de la arquitectura civil más notable.

Valores objeto de protección de Sant Mateu

En la actualidad, Sant Mateu posee un considerable número de valiosos edificios singulares tanto religiosos como civiles. Son numerosísimas las casas que poseen elementos de interés en fachadas y en interiores por todo el recinto urbano, a pesar de las transformaciones sufridas y de la destrucción o daño de tales elementos escasamente apreciados, cuando no considerados como obstáculo para la evolución. Fachadas de piedra, ventanas góticas y renacentistas, puertas dovelladas, arcos góticos y escarzos en interiores abundan por toda la villa.

Hacia la zona baja, en las calles radiales a la Plaza Mayor y en algunas transversales, sin variar mucho la tipología del resto, es donde se encuentran las casas más grandes y con elementos más notables y donde se ubican las casas señoriales de mayor altura y con tejados y aleros de madera. Éstas constituyen un verdadero ejemplo de calles del medioevo y en ellas se encuentran los ejemplos más destacados de arquitectura civil.

La trama urbana medieval también es de gran interès, reflejando la evolución històrica de la villa.

ANNEX II

Béns d'interés cultural compresos en el conjunt històric, delimitació dels seus entorns de protecció.

1. Enumeració

– L'església arxiprestal. Monument Històric Artístic Nacional, Gaceta de Madrid de 4 de juny de 1931, núm. 22510000513 del Registre General de Béns d'Interés Cultural del Ministeri d'Educació, Cultura i Esport.

– Muralles. Monument per la disposició addicional segona de la Llei del Patrimoni Històric Espanyol i per la disposició addicional primera de la Llei del Patrimoni Cultural Valencià. Els trams de les muralles coneguts es troben definits en el pla de delimitació de l'entorn de protecció de les muralles, adjunt.

– Creu de terme situada en la plaça dels Llauradors. Monument per la disposició addicional segona de la Llei del Patrimoni Històric Espanyol i per la disposició addicional primera de la Llei del Patrimoni Cultural Valencià, que es troba en tràmit d'inscripció en el Registre General de Béns d'Interés Cultural del Ministeri d'Educació, Cultura i Esport.

– Els escuts protegits per la disposició addicional segona de la Llei del Patrimoni Històric Espanyol i per la disposició addicional primera de la Llei del Patrimoni Cultural Valencià.

Relació, no exhaustiva, d'edificacions on es localitzen:

Casa de la Mare de Déu del Pilar núm. 5.

Llavador.

Torre de l'antic convent de Sant Domènec.

Palau del Marqués de Villores.

Historiador Betí núm. 20.

Casa Abadia.

Pont sobre el riu Palau.

2. Justificació de la delimitació proposada

La delimitació s'estableix en funció dels criteris següents:

– Parcel·les que limiten directament amb la que ocupa el BIC, ja que qualsevol intervenció que es realitze sobre estes el poden afectar, tant visualment com físicament.

– Parcel·les que recauen al mateix espai públic que el BIC i que constitueixen l'entorn visual i ambiental immediat i en el qual qualsevol intervenció que es realitze pugui suposar una alteració de les condicions de la seua percepció o del caràcter de l'espai urbà.

– Espais públics en contacte directe amb el BIC i les parcel·les enumerades anteriorment i que constitueixen part del seu ambient urbà immediat.

– Edificacions o qualsevol element del paisatge urbà que encara que no tenen una situació d'immediatesa amb el BIC afecten de forma fonamental la seua percepció.

3. Delimitació de l'entorn de l'església arxiprestal

Origen: trobada entre els eixos del carrer de la Cort i la prolongació de la mitgera entre les parcel·les 12 i 13 de l'illa cadastral núm. 08346, punt A.

Sentit: horari.

Línia delimitadora: des de l'origen punt A, la línia incorpora les parcel·les núm. 12 i núm. 11 de l'illa núm. 08346, creua el carrer Morella i recorre les parts posteriors de les parcel·les de l'illa núm. 09344 recaients a la plaça Major. Incorpora les parcel·les 12, 13 i 14 de l'illa cadastral núm. 10351, segueix per l'eix del carrer Barcelona i pel de Riu de Palau, gira per l'eix del carrer Sant Isidre recorrent-lo. Continua per l'eix del carrer Beat Jacint per a travessar l'illa núm. 09339 per les posteriors de les parcel·les recaients al carrer Sant Bernat. Creua el carrer de València, travessa l'illa núm. 09334 per les mitgeres entre les parcel·les 06 i 07 i 40 i 41 fins a finalitzar en el punt d'origen.

ANEXO II

Bienes de interés cultural comprendidos en el conjunto histórico, delimitación de sus entornos de protección.

1. Enumeración

– La Iglesia Arciprestal. Monumento Histórico Artístico Nacional, Gaceta de Madrid de 4 de junio de 1931, nº 22510000513 del Registro General de Bienes de Interés Cultural del Ministerio de Educación, Cultura y Deporte.

– Murallas. Monumento por la disposición adicional segunda de La Ley del Patrimonio Histórico Español y por la disposición adicional primera de la Ley del Patrimonio Cultural Valenciano. Los tramos de las murallas conocidos se encuentran definidos en el plano de delimitación del entorno de protección de las murallas, adjunto.

– Cruz de término sita en la Plaza de los Labradores. Monumento por la disposición adicional segunda de La Ley del Patrimonio Histórico Español y por la disposición adicional primera de la Ley del Patrimonio Cultural Valenciano. Encontrándose en trámite de inscripción en el Registro General de Bienes de Interés Cultural del Ministerio de Educación, Cultura y Deporte.

– Los escudos protegidos por la disposición adicional segunda de La Ley del Patrimonio Histórico Español y por la disposición adicional primera de la Ley del Patrimonio Cultural Valenciano.

Relación, no exhaustiva, de edificaciones donde se localizan:

Casa en Virgen del Pilar nº 5.

Lavadero.

Torre del antiguo convento de Santo Domingo.

Palacio del Marqués de Villores.

Historiador Betí nº 20.

Casa Abadía.

Puente sobre el Río Palau.

2. Justificación de la delimitación propuesta

La delimitación se establece en función de los siguientes criterios:

– Parcelas que limitan directamente con la que ocupa el BIC, pudiendo afectar al mismo, tanto visual como físicamente cualquier intervención que se realice sobre ellas.

– Parcelas recaentes al mismo espacio público que el BIC y que constituyen el entorno visual y ambiental inmediato y en el que cualquier intervención que se realice pueda suponer una alteración de las condiciones de percepción del mismo o del carácter del espacio urbano.

– Espacios públicos en contacto directo con el BIC y las parcelas enumeradas anteriormente y que constituyen parte de su ambiente urbano inmediato.

– Edificaciones o cualquier elemento del paisaje urbano que aún no teniendo una situación de inmediatez con el BIC afecten de forma fundamental a la percepción del mismo.

3. Delimitación del entorno de la Iglesia Arciprestal.

Origen: encuentro entre los ejes de la calle La Cort y la prolongación de la medianera entre las parcelas 12 y 13 de la manzana catastral nº 08346, punto A.

Sentido: horario.

Línea delimitadora: desde el origen punto A, la línea incorpora las parcelas nº 12 y nº 11 de la manzana nº 08346, cruza la calle Morella y recorre las traseras de las parcelas de la manzana nº 09344 recaentes a la plaza Mayor. Incorpora las parcelas 12, 13 y 14 de la manzana catastral nº 10351, sigue por el eje de la calle Barcelona y por el de Río de Palacio, gira por el eje de la calle San Isidro recorriéndolo. Continúa por el eje de la calle Beato Jacinto para atravesar la manzana nº 09339 por las traseras de las parcelas recaentes a la calle San Bernardo. Cruza la calle de Valencia, atraviesa la manzana nº 09334 por las medianeras entre las parcelas 06 y 07 y 40 y 41 hasta finalizar en el punto de origen.

4. Delimitació de l'entorn de les muralles

Línia delimitadora exterior:

Origen: trobada entre els eixos dels carrers del Maestrat i Tírig, punt A.

Sentit: horari.

Línia delimitadora exterior: des de l'origen punt A, la línia segueix per l'eix del carrer del Maestrat fins al portal de Morella. Travessa l'illa núm. 08369 per la mitgera entre les parcel·les 01 i 02, continua per l'eix d'este carrer extramurs fins a creuar el riu de Palau; segueix per la seua vora fins a girar a nord-est per a incloure l'espai comprés entre les illes números 11371 i 11359. S'introduïx en l'illa cadastral núm. 11359 per la mitgera entre les parcel·les 08 i 09 continua per l'eix del carrer Raval de Barcelona, gira i s'introduïx en l'illa núm. 11356 recorrent les parts posteriors de les parcel·les recaients al riu de Palau. Creua el carrer Palau dels Mestres de Montesa i s'introduïx en l'illa núm. 12351 fins a la trobada amb la prolongació de l'eix del carrer Sant Isidre per la qual prossegueix. Recorre els eixos dels carrers de Sant Isidre i Beat Jacint, i travessa posteriorment l'illa núm. 09303 incloent la parcel·la 01. Travessa la plaça dels Llauradors i recorre els eixos dels carrers Ildefons Aleu i Tírig fins al punt d'origen.

Línia delimitadora interior:

Origen: trobada entre els eixos dels carrers de la Fira i de Saragossa, punt B.

Sentit: horari.

Línia delimitadora: des de l'origen punt B, gira per l'eix del carrer de Saragossa, travessa l'illa núm. 06346 recorrent les parts posteriors de les parcel·les que recauen als carrers de la Fira i Cantacorps. Creua el carrer Sant Vicent i segueix pels eixos dels carrers Bufa, Tàpia i Cantacorps. Travessa les places de la Mare de Déu de la Font i Pla de Baix i segueix per l'eix del carrer Historiador Betí. S'introduïx en l'illa cadastral núm. 10351 per la mitgera entre les parcel·les 13 i 14, i continua per les parts posteriors de les parcel·les 12, 11, 10, 09, 08, 07 i 06, creua el carrer de Barcelona i l'illa cadastral núm. 10345 per la mitgera entre les parcel·les 05 i 29, i les 06 i 07. Segueix l'eix del carrer de Sant Domènec i travessa l'illa cadastral núm. 11342 entre les parcel·les 32 i 33. Voreja l'església arxiprestal, creua el carrer de Sant Bernat, s'introduïx en l'illa núm. 09339 per la mitgera entre les parcel·les números 13 i 14 i segueix en direcció nord-oest per les parts posteriors de les parcel·les recaients al carrer de Sant Bernat. Continua per l'eix del carrer de València i pel del carrer de les Monges fins a travessar l'illa número 08314 per la mitgera de les parcel·les 09 i 010, i 11 i 16. Continua per l'eix del carrer de la Fira, fins al punt d'origen.

5. Delimitació de l'entorn de la creu de terme

Es considera l'entorn de la creu de terme, l'espai urbà de la plaça dels Llauradors.

6. Delimitació de l'entorn dels Escuts

Es considera l'entorn de l'escut l'edifici on està ubicat.

ANNEX III

Béns de rellevància local (article 28 de la Llei del Patrimoni Cultural Valencià)

Relació de les edificacions més destacades del casc històric de Sant Mateu, considerades com a Béns de Rellevància Local que han de ser inscrits en la Secció 2a de l'Inventari General del Patrimoni Cultural (article 46 de la Llei del Patrimoni Cultural Valencià):

Es consideren Béns de Rellevància Local les edificacions més representatives de la història i arquitectura de Sant Mateu. No se'ls delimita entorn de protecció per estar inclosos en el Conjunt Històric.

– Església de Sant Pere. Cronològicament se situa en el segle XIII. Va ser la primera església de Sant Mateu. És gòtica, posteriorment barroquitzada. Es troba ubicada en l'illa cadastral núm. 11342.

4. Delimitación del entorno de las murallas

Línea delimitadora exterior:

– Origen: encuentro entre los ejes de las calles del Maestrazgo y Tírig, punto A.

– Sentido: horario.

– Línea delimitadora: desde el origen punto A, la línea sigue por el eje de la calle del Maestrazgo hasta el portal de Morella. Atraviesa la manzana nº 08369 por la medianera entre las parcelas 01 y 02, continúa por el eje de esta calle Extramuros hasta cruzar el Río de Palacio; sigue por el borde del mismo hasta girar a noreste para incluir el espacio comprendido entre las manzanas números 11371 y 11359. Se introduce en la manzana catastral nº 11359 por la medianera entre las parcelas 08 y 09 continúa por el eje de la calle Arrabal de Barcelona, gira y se introduce en la manzana nº 11356 recorriendo las traseras de las parcelas recayentes al Río de Palacio. Cruza la calle Palau dels Mestres de Montesa y se introduce en la manzana nº 12351 hasta el encuentro con la prolongación del eje de la calle San Isidro por la que prosigue. Recorre los ejes de las calles de San Isidro y Beato Jacinto, atravesando posteriormente la manzana nº 09303 incluyendo la parcela 01. Atraviesa la plaza de Labradores y recorre los ejes de las calles Ildefonso Aleu y Tírig hasta el punto de origen.

Línea delimitadora interior:

Origen: encuentro entre los ejes de las calles de La Feria y de Zaragoza, punto B.

Sentido: horario.

Línea delimitadora: desde el origen punto B, gira por el eje de la calle de Zaragoza, atraviesa la manzana nº 06346 recorriendo las traseras de las parcelas recayentes a las calles de la Feria y Cantacorps. Cruza la calle San Vicente y sigue por los ejes de las calles Bufa, Tapia y Cantacorps. Atraviesa las plazas de la Virgen de la Fuente y Pla de Baix y sigue por el eje de la calle Historiador Betí. Se introduce en la manzana catastral nº 10351 por la medianera entre las parcelas 13 y 14, y continúa por las traseras de las parcelas 12, 11, 10, 09, 08, 07 y 06, cruza la calle de Barcelona y la manzana catastral nº 10345 por la medianera entre las parcelas 05 y 29, y las 06 y 07. Sigue el eje de la calle Santo Domingo y atraviesa la manzana catastral nº 11342 entre las parcelas 32 y 33. Bordea la iglesia arciprestal, cruza la calle de San Bernardo, se introduce en la manzana nº 09339 por la medianera entre las parcelas números 13 y 14 y sigue en dirección noroeste por las traseras de las parcelas recayentes a la calle San Bernardo. Continúa por el eje de la calle de Valencia y por el de la calle Las Monjas hasta atravesar la manzana número 08314 por la medianera de las parcelas 09 y 010, y 11 y 16. Continúa por el eje de la calle de la Feria, hasta el punto de origen.

5. Delimitación del entorno de la Cruz de Término

Se considera el entorno de la cruz de término, el espacio urbano de la plaza de Los Labradores.

6. Delimitación del entorno de los Escudos

Se considera el entorno del escudo el edificio donde está ubicado.

ANEXO III

Bienes de relevancia local (artículos 28 de la Ley del Patrimonio Cultural Valenciano)

Relación de las edificaciones más destacadas del casco histórico de Sant Mateu, consideradas como Bienes de Relevancia Local que deben ser inscritos en la Sección 2ª del Inventario General del Patrimonio Cultural (artículo 46 de la Ley del Patrimonio Cultural Valenciano):

Se consideran Bienes de Relevancia Local las edificaciones más representativas de la historia y arquitectura de Sant Mateu. No se les delimita entorno de protección por estar incluidos en el Conjunto Histórico.

– Iglesia de San Pedro. Cronològicament se situa en el segle XIII. Fue la primera iglesia de Sant Mateu. Es gòtica, posteriorment barroquitzada. Se encuentra ubicada en la manzana catastral nº 11342.

– La plaça Major o de l'Àngel. Plaça porticada, quadrangular d'uns 30 m per 40 m, a la qual conflueixen set carrers, constituint el punt neuràlgic de la vila. L'edificació que la circumda és fonamentalment de planta baixa, amb pòrtic format per columnes de pedra, davall del qual discorre la vorera, i dos altures. És una plaça que reflecteix totes les etapes històriques de la vila, plantejada en el segle XIII com a mercat, i d'actes públics i festius amb posterioritat. En l'entorn de la plaça se situen els edificis més importants de la vila, ajuntament i palau Borrull i l'església arxiprestal. Es consideren afectats els edificis que configuren la plaça en el pòrtic medieval que recau a esta. Estos edificis s'ubiquen en les parcel·les números 24, 25, 26, 27, 28, 29 i 30 de l'illa núm. 09344, les parcel·les números 12, 13 i 14 de l'illa núm. 10351, les parcel·les números 20, 21 i 19 de l'illa cadastral núm. 10345, les parcel·les 24, 25, 26, 27 i 28 de l'illa núm. 11342, les parcel·les números 01, 02 i 03 de l'illa núm. 09334 i la parcel·la núm. 01 de l'illa núm. 09339.

– El vell forn gòtic. Situat en el carrer Historiador Betí núm. 13. Es va construir en 1386. És un edifici de planta rectangular, amb coberta a dos aigües de teula àrab. El sistema estructural és de pòrtics d'un sol arc paral·lels a fatxada. La seua fàbrica és de maçoneria. És l'únic que queda en l'actualitat. Es troba ubicat en l'illa cadastral núm. 20, parcel·la 049.

– Palau dels Mestres de Montesa. Va ser, junt amb el castell i el palau de Peníscola, l'edifici civil de major interès històric del Maestrat. La torre palau del Mestre va haver de construir-se al poc de la conquesta cristiana del territori. Va tindre la seua major esplendor entre els segles XIV al XVI. Va ser destruït durant les guerres civils espanyoles del segle XIX. Els plans d'este edifici es troben en l'Arxiu Històric Nacional. Hui encara en queden restes. És de gran interès arqueològic. Es troba ubicat en l'illa cadastral núm. 09344, parcel·la 17.

– Convent dels Dominics. Situat en el raval de Sant Domènec. Va ser fundat pel mestre de Montesa en 1360. Va ser derruït en 1835, només queda la torre. De gran interès arqueològic. Es troba ubicat en l'illa cadastral núm. 12356, parcel·la 01.

– L'ajuntament nou. Situat en el carrer Historiador Betí núm. 4. Va ser construït a mitjans del segle XV per a seu de la Cort (ajuntament). D'àmplia fatxada de cadiratge, amb quatre finestres en la planta noble, tres d'elles triforis amb mainells i una bífora. Està coronada per un ràfol de rajola i teula decorat. Es troba ubicat en l'illa cadastral núm. 10351, parcel·la 14.

– Casa dels Borrull. Palau datat en el segle XV, confrontant amb l'ajuntament nou. Posseïx una àmplia fatxada de cadiratge amb composició simètrica, i en el centre té situada la porta d'accés davall d'un gran arc dovellat. A l'un costat i a l'altre se situen finestres quadrades dels entresòls. En el pis superior hi ha tres finestres originals bífides. El ràfol està construït amb vols successius de teula i rajola amb ornamentació. Es troba ubicada en l'illa cadastral núm. 10351, parcel·la 15.

– Palau del marquès de Villoros. Es troba en el carrer València núm. 17. Renaixentista, del segle XVI, conserva encara la tipologia distributiva del gòtic. Està situat entre mitgeres amb fatxada de cadiratge. Les obertures estan reassemblades amb pilastres amb grotescs. La porta, centrada i molt ornamentada, està coronada per un escut nobiliari. Es troba ubicat en l'illa cadastral núm. 09339, parcel·la 27.

– El convent i església de les monges agustines. El convent va ser fundat en 1590 en què va ser hospital de la vila dels sanjuanistes. L'església es va construir entre 1701 i 1708. Té planta de creu llatina, amb capelles laterals i deambulatoris. Coberta amb volta de mig punt amb llunetes i cúpula sobre el creuer. Fatxada simètrica, de tres altures, amb dos torres que ascendixen una més. Destaquen els arcs centrals de tres obertures a manera d'atri. Es troben ubicades en l'illa cadastral núm. 09322, parcel·la 01.

– La Plaza Mayor o del Angel. Plaza porticada, cuadrangular de unos 30 m por 40 m, a la que confluyen siete calles, constituyendo el punto neurálgico de la villa. La edificación que la circunda es fundamentalmente de planta baja, con pórtico formado por columnas de piedra, bajo el cual discurre la acera, y dos alturas. Es una plaza que refleja todas las etapas históricas de la villa, planteada, en el siglo XIII, como mercado y de actos públicos y festivos con posterioridad. En el entorno de la plaza se sitúan los edificios más importantes de la villa, Ayuntamiento y palacio Borrull y la iglesia arciprestal. Se consideran afectados los edificios que configuran la plaza en el pórtico medieval recayente a la misma. Estos se ubican en las parcelas números 24, 25, 26, 27, 28, 29 y 30 de la manzana nº 09344, las parcelas números 12, 13 y 14 de la manzana nº 10351, las parcelas números 20, 21 y 19 de la manzana catastral nº 10345, las parcelas 24, 25, 26, 27 y 28 de la manzana nº 11342, las parcelas números 01, 02 y 03 de la manzana nº 09334 y la parcela nº 01 de la manzana nº 09339.

– El viejo horno gótico. Situado en la calle Historiador Betí nº 13. Se levantó en 1386. Es un edificio de planta rectangular, con cubierta a dos aguas de teja árabe. El sistema estructural es de pòrticos de un solo arco paralelos a fachada. Su fàbrica es de mampostería. Es el único que queda en la actualidad. Se encuentra ubicado en la manzana catastral nº 20, parcela 049.

– Palacio de los Maestres de Montesa. Fue, junto con el castillo y palacio de Peñíscola, el edificio civil de mayor interès histórico del Maestrazgo. La Torre Palacio Maestral debió construirse al poco de la conquista cristiana del territorio. Tuvo su mayor esplendor entre los siglos XIV al XVI. Fue destruido durante las guerras civiles españolas del siglo XIX. Los planos del mismo se encuentran en el Archivo Histórico Nacional. Hoy todavía quedan restos del mismo. De gran interès arqueológico. Se encuentra ubicado en la manzana catastral nº 09344, parcela 17.

– Convento de Dominicos. Situado en el arrabal de Santo Domingo. Fue fundado por el Maestre de Montesa en 1360. Fue derruido en 1835, sólo subsiste la torre. De gran interès arqueológico. Se encuentra ubicado en la manzana catastral nº 12356, parcela 01.

– El Ayuntamiento nuevo. Situado en la calle Historiador Betí nº 4. Fue levantado a mediados del siglo XV para sede de la Cort (Ayuntamiento). De amplia fachada de sillería, con cuatro ventanas en la planta noble, tres de ellas triforas con maineles y una bífora. Está coronada por un alero de ladrillo y teja decorado. Se encuentra ubicado en la manzana catastral nº 10351, parcela 14.

– Casa de los Borrull. Palacio datable en el siglo XV, colindante al Ayuntamiento nuevo. Posee una amplia fachada de sillería con composición simétrica, situando en el centro, la puerta de acceso bajo gran arco adovelado. A ambos lados se sitúan ventanas cuadradas de los entresuelos. En el piso superior hay tres ventanas originales bífidas. El alero está construido con vuelos sucesivos de teja y ladrillo con ornamentación. Se encuentra ubicada en la manzana catastral nº 10351, parcela 15.

– Palacio del Marqués de Villoros. Se encuentra en la calle Valencia nº 17. Renacentista, del siglo XVI, conserva todavía la tipologia distributiva del gòtic. Situado entre medianeras con fachada de sillería. Los vanos están recercados con pilastras con grotescos. La puerta, centrada y muy ornamentada, está coronada por un escudo nobiliario. Se encuentra ubicado en la manzana catastral nº 09339, parcela 27.

– El convento e Iglesia de Monjas Agustinas. El convento fue fundado en 1590 en lo que fue hospital de la villa de los sanjuanistas. La iglesia se levantó entre 1701 y 1708. Tiene planta de cruz latina, con capillas laterales y deambulatorios. Cubierta con bóveda de medio punto con lunetos y cúpula sobre el crucero. Fachada simétrica, de tres alturas, con dos torres que ascienden una más. Destaca la arquería central de tres vanos a modo de atrio. Se encuentran ubicados en la manzana catastral nº 09322, parcela 01.

– Font de la Mare de Déu. Està situada en la plaça del mateix nom, en la confluència dels carrers Morella i Saragossa. Data del segle XVII. Té planta circular, amb bassa on desaiguen quatre canelles amb figura de cap d'animal. Tija i tassa de pedra de conglomerat, formant esta un ovoide compost per les dos peces d'una petxina. Sobre la tassa, coronant la composició, una figura de la Mare de Déu amb el Xiquet, que segons el pare Aleu, estigué policromada. La bassa és de pedra, així com el paviment circumdant. Rodeja la font una columnata de pedra d'orde dòric, sobre pedestals i reixa de forja en tres dels sis costats.

– Casa abadía. Edifici d'àmplia fatxada, del segle XVII, que forma conjunt amb l'església arxiprestal i la torre campanar. La seua fatxada dona al carrer de Sant Bernat, on es perceben dos portes amb arcs dovellats de mig punt i dos finestres en la planta baixa. En la planta alta, una sèrie de quatre balcons amb barana de forja senzilla i recolzats en tornapunts del mateix material. Com a detalls ornamentals es poden citar un escut llaurat en la clau d'un dels arcs dovellats i un altaret ceràmic que representa sant Bernat. Es troba ubicada en l'illa cadastral núm. 11342, parcel·la núm. 23.

ANNEX IV

Normativa de protecció del conjunt històric
(Article 28 de la llei 4/1998, d'11 de juny, de la Generalitat Valenciana, del Patrimoni Cultural Valencià).

Article primer

Qualsevol intervenció necessitarà la preceptiva autorització de la Conselleria de Cultura i Educació –amb caràcter previ a la concessió de llicència o aprovació municipal– segons l'article 35 de la Llei 4/1998, d'11 de juny, de la Generalitat Valenciana, del Patrimoni Cultural Valencià. La dita autorització haurà de tindre en compte els criteris establits en l'article 39 de la mateixa llei.

Article segon

L'article anterior regirà transitòriament fins que l'ajuntament redacte el preceptiu Pla Especial de Protecció o siga convalidat el planejament vigent als efectes de l'article 34.2 de la Llei del Patrimoni Cultural Valencià. En els monuments i els seus entorns de protecció es continuarà necessitant l'autorització indicada en l'article anterior d'acord amb l'article 35.2 d'esta llei.

Article tercer

Totes les intervencions requeriran, per al seu tràmit d'autorització, la definició precisa del seu abast, amb la documentació tècnica que per la seua especificitat els corresponga, i amb la ubicació parcel·l·lària i el suport fotogràfic que permeta constatar la situació de partida i la seua transcendència patrimonial.

Este últim aspecte serà avaluat pel tècnic municipal del sospesat informe del qual l'ajuntament podrà derivar la no necessitat de tràmit d'autorització previ en actuacions que se situen fora del present marc normatiu per falta de transcendència patrimonial, com seria el cas de les obres i instal·lacions dirigides a la correcta conservació, bon ús i habitabilitat interior dels immobles que no tinguen reconeixement individualitzat de Bé d'Interés Cultural o Bé de Rellevància Local, i que per plantejament, tècnica i abast no suposen posar en perill els valors de l'edifici, en si mateix i/o en la seua contribució als valors generals de l'entorn.

En estos casos, l'ajuntament comunicarà a la Administració, en el termini de 10 dies la concessió de llicència municipal, adjuntant com a mínim l'informe tècnic que es menciona en el paràgraf anterior, un pla d'ubicació i el suport fotogràfic que permeta constatar la situació de partida i la seua falta de transcendència patrimonial.

– Font de la Mare de Déu. Se encuentra situada en la plaza de su mismo nombre, en la confluencia de las calles Morella y Zaragoza. Data del siglo XVII. Tiene planta circular, con balsa donde desaguan cuatro caños con figura de cabeza de animal. Vástago y taza de piedra de conglomerado, formando ésta un ovoide compuesto por dos conchas de pechina. Sobre la taza, coronando la composición, una figura de la Virgen con el Niño, que según el padre Aleu, debió estar policromada. La balsa es de piedra, así como el pavimento circundante. Rodea la fuente una columnata de piedra de orden dórico, sobre pedestales y reja de forja en tres de los seis lados.

– Casa abadía. Edificio de amplia fachada, del siglo XVII, que forma conjunto con la iglesia arciprestal y la Torre campanario. Su fachada da a la calle San Bernardo, en donde se perciben dos puertas con arcos adovelados de medio punto y dos ventanas en la planta baja. En la planta alta, una serie de cuatro balcones con antepecho de forja sencillo y apoyados en tornapuntas del mismo material. Como detalles ornamentales se pueden citar un escudo labrado en la clave de uno de los arcos adovelados y un altarcillo cerámico que representa a San Bernardo. Se encuentra ubicada en la manzana catastral nº 11342, parcela nº 23.

ANEXO IV

Normativa de protecció del conjunt històric
(artículo 28 de la Ley 4/1998, de 11 de junio, de la Generalitat Valenciana, del Patrimonio Cultural Valenciano).

Artículo primero

Cualquier intervención precisará la preceptiva autorización de la Conselleria de Cultura y Educación –con carácter previo a la concesión de licencia o aprobación municipal– a tenor del artículo 35 de la Ley 4/1998, de 11 de junio, de la Generalitat Valenciana, del Patrimonio Cultural Valenciano, dicha autorización deberá tener en cuenta los criterios establecidos en el artículo 39 de la misma Ley.

Artículo segundo

El artículo anterior regirá transitoriamente hasta que el Ayuntamiento redacte el preceptivo Plan Especial de Protección o sea convalidado el planeamiento vigente a los efectos del artículo 34.2 de la Ley del Patrimonio Cultural Valenciano. En los monumentos y sus entornos de protección se seguirá precisando la autorización indicada en el artículo anterior a tenor del artículo 35.2 de la Ley.

Artículo tercero

Todas las intervenciones requerirán, para su trámite autorizativo, la definición precisa de su alcance, con la documentación técnica que por su especificidad les corresponda, y con la ubicación parcelaria y el apoyo fotogràfic que permita constatar la situación de partida y su transcendència patrimonial.

Este último aspecto será evaluado por el técnico municipal de cuyo sopesado informe el Ayuntamiento podrá derivar la no necesidad de trámite autorizativo previo en actuaciones que se sitúen fuera del presente marco normativo por falta de transcendència patrimonial, como sería el caso de las obras e instalaciones dirigidas a la correcta conservación, buen uso y habitabilidad interior de los inmuebles que no tengan reconocimiento individualizado de Bien de Interés Cultural o Bien de Relevancia Local, y que, por planteamiento, técnica y alcance no supongan poner en peligro los valores del edificio, en sí mismo y/o en su contribución a los valores generales del entorno.

En estos casos, el Ayuntamiento comunicará a la administración, en el plazo de 10 días la concesión de licencia municipal, adjuntando como mínimo el informe técnico que se menciona en el párrafo anterior, un plano de ubicación y el apoyo fotogràfic que permita constatar la situación de partida y su falta de transcendència patrimonial.

Article quart

La contravenció del que preveu l'article anterior determinarà la responsabilitat de l'ajuntament en els termes establits en l'article 37 de la Llei 4/1998, d'11 de juny, del Patrimoni Cultural Valencià.

Article quint

Totes les actuacions que puguen tindre incidència sobre la correcta percepció i la dignitat en la valoració de l'escena o paisatge urbà dels monuments, el seu entorn i el conjunt en general, com seria el cas de l'afecció dels espais lliures per actuacions de reurbanització, enjardinament o arbratge, provisió de mobiliari urbà, assignació d'ús i ocupacions de la via pública, etc., o com podria ser-ho també l'afecció de la imatge arquitectònica de les edificacions per tractament de color, implantació de rètols, marquesines, tendals, instal·lacions vistes, antenes,... o qualssevol altres de semblant caire i conseqüències, hauran de sotmetre's a autorització de la Administració, que resoldrà d'acord amb les determinacions de la llei i els criteris de percepció i dignitat abans al·ludits.

Queda proscriu la introducció d'anuncis o publicitat exterior que, en qualsevol de les seues acepcions, irrompa en la dita escena urbana, excepte la d'activitats culturals o esdeveniments festius que, de manera ocasional, reversible i per temps limitat sol·licite i obtinga autorització expressa.

Article sext

El conjunt històric de Sant Mateu configura un jaciment arqueològic medieval murallat, per la qual cosa totes les actuacions i obres que suposen l'alteració del subsòl del Conjunt quedaran subjectes al que disposa el títol III de la Llei 4/1998, d'11 de juny, del Patrimoni Cultural Valencià, i requeriran la prèvia intervenció arqueològica.

Conselleria de Justícia i Administracions Públiques

RESOLUCIÓ de 9 de setembre de 2002, del conseller de Justícia i Administracions Públiques, per la qual se rehabilita l'escut de l'Ajuntament de Todolella (Castelló). [2002/X10122]

L'Ajuntament de Todolella ha estimat convenient rehabilitar el seu escut històric perquè el represente i simbolitze. Per això, d'acord amb les facultats que li confereixen les disposicions legals en vigor, va elevar per a la seua rehabilitació la corresponent proposta, prèvia memòria i estudi heràldic.

El procediment es va tramitar d'acord amb les normes establides en el Decret 116/1994, de 21 de juny, del Govern Valencià, pel qual es regulen els símbols, tractaments i honors de les entitats locals de la Comunitat Valenciana.

El Consell Tècnic d'Heràldica va emetre dictamen favorable.

Per estos motius, i fent ús de les facultats que em confereix la legislació abans citada, resolc:

Rehabilitar l'escut històric de l'Ajuntament de Todolella que quedarà organitzat de la següent manera:

“Escut quadrilong de punta redona.

En camp d'argent, sageta de sable somada d'un tudó, també de sable.

Al timbre, corona reial oberta”.

Contra esta resolució que posa fi a la via administrativa els interessats podran interposar, potestativament, recurs de reposició davant el mateix òrgan que ha dictat l'acte, en el termini d'un mes comptador des de l'endemà de la seua notificació o publicació, si és el cas, en el *Diari Oficial de la Generalitat Valenciana*, o bé recurs contenciós administratiu davant la Sala Contenciosa Administrativa del Tribunal Superior de Justícia de la Comunitat Valenciana, en el termini de dos mesos comptadors des de l'endemà de la seua notificació o publicació, si és el cas, en el *Diari Oficial de la Generalitat Valenciana*. Tot això d'acord amb el que disposen els articles 116 i

Artículo cuarto

La contravenció de lo previsto en el artículo anterior determinará la responsabilidad del Ayuntamiento en los términos establecidos en el artículo 37 de la Ley 4/1998, de 11 de junio, del Patrimonio Cultural Valenciano.

Artículo quinto

Todas las actuaciones que puedan tener incidencia sobre la correcta percepción y la dignidad en el aprecio de la escena o paisaje urbano de los monumentos, su entorno y el conjunto en general, como sería el caso de la afección de los espacios libres por actuaciones de reurbanización, ajardinamiento o arbolado, provisión de mobiliario urbano, asignación de uso y ocupaciones de la vía pública, etc., o como podría serlo también la afección de la imagen arquitectónica de las edificaciones por tratamiento de color, implantación de rótulos, marquesinas, toldos, instalaciones vistas, antenas,... o cualesquiera otros de similar corte y consecuencias, deberán someterse a autorización de la administración, que resolverá con arreglo a las determinaciones de la Ley y los criterios de percepción y dignidad antes aludidos.

Queda proscriu la introducción de anuncios o publicidad exterior que, en cualquiera de sus acepciones, irrompa en dicha escena urbana, salvo la de actividades culturales o eventos festivos que, de manera ocasional, reversible y por tiempo limitado, solicite y obtenga autorización expresa.

Artículo sexto

El Conjunto Histórico de Sant Mateu configura un yacimiento arqueológico medieval amurallado, por lo que todas las actuaciones y obras que supongan la alteración del subsuelo del Conjunto quedarán sujetas a lo dispuesto en el título III de la Ley 4/1998, de 11 de junio, del Patrimonio Cultural Valenciano, y requerirán la previa intervención arqueológica.

Conselleria de Justicia y Administraciones Públicas

RESOLUCIÓN de 9 de septiembre de 2002, del consejero de Justicia y Administraciones Públicas, por la que se rehabilita el escudo del Ayuntamiento de Todolella (Castellón). [2002/X10122]

El Ayuntamiento de Todolella ha estimado conveniente rehabilitar su escudo histórico para que lo represente y simbolice. Por ello, de acuerdo con las facultades que le confieren las disposiciones legales en vigor, elevó para su rehabilitación la correspondiente propuesta, previa memoria y estudio heráldico.

El procedimiento se tramitó con arreglo a las normas establecidas en el Decreto 116/1994, de 21 de junio, del Gobierno Valenciano, por el que se regulan los símbolos, tratamientos y honores de las entidades locales de la Comunidad Valenciana.

El Consejo Técnico de Heráldica emitió dictamen favorable.

Por estos motivos, y haciendo uso de las facultades que me confiere la legislación antes citada, resuelvo:

Rehabilitar el escudo histórico del Ayuntamiento de Todolella que quedará organizado del siguiente modo:

“Escudo cuadrilongo de punta redonda.

En campo de plata, saeta de sable sumada de una paloma torcaz, también de sable.

Al timbre, corona real abierta”.

Contra esta resolución que pone fin a la vía administrativa los interesados podrán interponer, potestativamente recurso de reposición ante el mismo órgano que ha dictado el acto, en el plazo de un mes contado desde el día siguiente al de su notificación o publicación, en su caso, en el *Diari Oficial de la Generalitat Valenciana*, o bien, recurso contencioso-administrativo ante la Sala de lo Contencioso-administrativo del Tribunal Superior de Justicia de la Comunidad Valenciana, en el plazo de dos meses contados desde el día siguiente al de su notificación o publicación, en su caso, en el *Diari Oficial de la Generalitat Valenciana*. Todo ello de conformidad